

lemisch, dan — en daar arder; u hebt te verklaren, diere, sociale, e lading was, opgeborgen, hier is de

l opgekropte rlijk, temeer, d pogen van enzelf — wel doch thans dat zij „het are daarmee ik zelfs maar

nummer (en rlichting der t. A. Meijer—Mechelen, dr ingen).

aanneenslul-lichaam ver-40, plus een a slordigen) heren als een ad te werken.

toch enkele van bedoeld dezen Raad onschiet. Ik

gen (22 Juni, lke Medede- dere stukken

dat wanneer k (of cyclo- ppe, met het tit dan boven-

anderen, dit n mij tot niets dat, als een rlijke hande-

n afkondigen, m kan), zwij- der. Ofschoon Juli) „uitslui-

geschiedden, rvan „verbo- mij bekende rijkheden in

n mij bekende i diep ontzag llen inlichten,

want zij zelve lingen „zorg- stuk-in-open-

duis. Door een directie meer dan moet ze

keer niet. Den olgenden zonder en anderen be- id. Gedrukt het

persoon van ters in zijden

ar allen een- n toga-vorm onder, pries- baar aan de el of rood of

de doodkist die vreeselijk der naar ge- Voorts wordt

, als het lijk vorden, door- en het bloed usschen ont- andigst of het

offelijk over- antje in den el, denkt de usje.

toet ziet men eren de lucht warreld, blij- rakeloos toe- is over deze

de houding at, doch geen machtig te

eens probee- vandaan was, het om een

Chinees gaat alleen om te doode rond-

tiger te stem- t-bankpapier vade duiden?

veel te duur of de geesten

bekend zijn? gen goden be-

nog vaker overschrijven. Wie heeft ooit van eenige serieuze instantie dergelijk vertrouwelijkheidsgeheimes beleefd?

Intusschen zou de zaak niet zoo erg zijn, als de heeren niet met sleutels rammelden.

Helaas, dat gebaar ontbreekt niet, en daarom spreek ik er over: het is lands- en staatsgevaarlijk, vooral in crisisdagen, als onbevoegden zich aanstellen als waren ze overheid.

In het stuk van 25 Juni '40 lees ik, dat op grond van een bepaalde opinie dezer heeren, welke me verder koud laat, „op den duur een aantal advertentiebladen zullen DIENEN te verdwijnen”. Dienen! Wilt u eens vertellen, mijne heeren, wie u tot oversten en rechters over ons heeft aangesteld? Volgens de „Frankfurter Zeitung” — zie ons vorig nummer — zijn we aangewezen op het nederlandsche recht, behoudens volstrekte verhouding voor de bezettende macht. Wie gelooft nu, dat de deutsche oorlog tegen Engeland volstrekt verhinderd wordt door een advertentieblad in Lutjebroek? Uw sleutels rammelen, maar wij zijn nog niet geïmponeerd. U verzekert ons, dat uitgevers van advertentiebladen, die een ruim gedeelte van hun blad met opbouwende copie vullen („opbouwend” in u w zin, wel te verstaan), geen moeilijkheden hebben te duchten. Zoo, zoo. Is u de belofte van den deutschen minister Seyss Inquart, en het Haagsche oorlogsreglement vergeten? U hebt eenvoudig niets in den weg te leggen: het regeeringspakje is u nog niet aangemeten. We wonen in een bezet, niet in een geannexieerd gebied, heer Rost van Tonningen, Kamerlid.

Een anderen keer (3 Juli '40, ditmaal niet vertrouwelijk) lezen we, dat in Noord-Holland de verschijning van twee kleinere bladen gedurende twee weken verboden is. Nu beken ik eerlijk, dat ik, toen ik deze mededeeling in de bladen las, ze eerst voetstoots geloofd heb. Sedert evenwel (zie ons vorig nummer) me gebieken is, dat de heeren wel eens onwaarheid zeggen over de deutsche autoriteiten, geloof ik dit bericht alleen, als ik de bewijzen heb, met naam en toenaam. Maar dat is tot daar aan toe. Hoor weer de sleutels rammelen: „Uit het bovenstaande blijkt, dat het in het belang der bladen zelf is, zich te houden aan de richtlijnen, welke de overheid de pers voorhoudt. Verschillende andere bladen, die zich aan hetzelfde euvel schuldig maken of systematisch een negatieve houding blijven aannemen, lopen hetzelfde gevaar”. Tot zoover. Intimidatie! Maar kalme directies (die dit stuk met voorbijgang van de redacties ontvangen) zullen wel voor zichzelf uitmaken, of hun redactie steeds het nederlandsche recht, door de bezettende macht gecerbledigd, heeft ontzien, of zij derhalve inderdaad de richtlijnen van de door de „Frankfurter Zeitung” erkende overheid, Koningin Wilhelmina dus, heeft gevolgd, en of zij dus mededeeling no. 7 als dreigement van eenige particuliere heeren al of niet behoeft door te zenden naar de redactie.

Een volgenden keer (nog steeds 3 Juli) lees ik, dat binnenkort²⁾ de geheele Nederlandsche Pers geregistreerd zal worden, en dat daartoe de aangeschreven directie (die tevens allerlei wenken voor de redactie krijgt) een toe te zenden formulier DIENT in te vullen. Met welk recht, mijnheer Goedewaagen en

²⁾ Zie inmiddels het vervolg van dit artikel.

drieën, wordt waarschijnlijk niet ingezien.

Wat de tempels betreft, die zijn er een aantal in Peking te vinden, waaronder bijzonder fraaie. Een ervan bevat een boeddha-beeld, dat dertig Meter hoog is met armen en beenen als boomstammen, een hoofd als de globe op het Paleis op den Dam te Amsterdam, maar met dit al toch zoo zuiver in zijn verhoudingen in dat ongemeen harde hout gebeeldhouwd, dat men verrast is over de schoonheid van dit reusachtige beeld. Om het een behoorlijk onderkomen te geven heeft men het eerst een standplaats verschaft en er daarna een tempel overheen gebouwd.

Verder wrijft men zich de oogen uit bij het betreden van den tempel der tien duizend Boeddha's. Of het aantal werkelijk de tienduizend haalt heb ik niet nageteld, maar wel weet ik dat men een eindeloze rij van vertrekken, als zalen zoo groot, achter en naast elkaar gelegen, doorloopt en overal aan de wanden verhevenheden aangebracht ziet, met een Boeddha-beeld er op en zijn naam er onder. Een dergelijke vertooning ziet men ook ergens in de open lucht, waar honderden beelden, elk een geest voorstellend met een of andere bijzondere functie, in allerlei standen door elkander heen staan. Met zijn geesten ligt het Chineesche volk voortdurend overhoop; die plagen het tot zelfs onder water toe, waar zij onder elkander soms oorlog voeren tot er de acht watergeesten aan te pas moeten komen, die de kunst verstaan van op het water te kunnen wandelen en boven dien door die vloeistof kunnen heen zien, zoodat het voor hen slechts een kunstje is om waar te nemen wat er daar beneden aan de hand is. Maar dan zijn zij er ook als de kippen bij om de ruziezoekers daar beneden aan het verstand te brengen, dat het uit moet zijn.

De dienst der geesten, die in den tijd van het Keizerrijk onderhouden werd, komt treffend uit in het wonderschoone, wit-marmeren Altaar des hemels, een altaar van ongemeene grootte en het eenige ter wereld, dat men in de open lucht aantreft. Eens per jaar kwam hier de Keizer verzoe-

Rost van Tonningen? Wie heeft u tot overheid aangesteld? Wij erkennen u niet, en houden ons aan de Reichsausgabe der „Frankfurter Zeitung” van verleden week.

Tot zoover zijn de feiten al ernstig genoeg. Ernstig vanwege den achtergrond.

Maar nog veel ernstiger is het volgende.

In een andere zending van den reeds genoemden „Raad” worden de redacties (maar men zendt het stuk aan de directies!) er op gewezen, dat het na 5 Juli 1940 verboden is in de couranten direct of zijdelings te gewagen van H. M. de Koningin, Prins Bernard (bedoeld zal wel zijn: Bernhard, de Raad moet beter duitsch schrijven!) en de ministers der „vroegere, zich in Engeland bevindende regeering”. „Overtreding hiervan”, aldus wordt bedreigd, „leidt tot onmiddellijke inbeslagneming van het betreffende blad”.

Ongetwijfeld wordt hier een toon aangeslagen, die alleen een wettige overheid past, dan wel een namens haar, of op grond van haar duidelijke verordeningen sprekend lichaam. Wie anders durft voorspellen, dat onmiddellijke inbeslagneming volgt van bladen, die over onze Koningin spreken, na 5 Juli? Maar wij gelooven niet, dat de enkele heeren, die dezen „Raad” vormen, het recht gekregen hebben, te spreken namens de overheid. Wij hebben in de bladen wel een verordening van de deutsche militaire overheid gelezen betreffende demonstraties, maar niets van wat hier staat. En wij achten ons niet gerechtigd, geloof te slaan aan wat deze of andere heeren ons willen voorspellen aangaande overheidsmaatregelen. „Verboden”? Door wien? Zeker niet door de deutsche autoriteiten: zie „Frankfurter Zeitung”.

We zouden verder kunnen gaan. De brochure-dr H. Colijn kan overal gekocht worden, ook aan stationskiosken. Toch zou men ze niet mogen bespreken? Het staat er duidelijk. Medegedeeld wordt, dat verhandelingen en polemieken over... de brochure van Dr H. Colijn vanaf heden (5 Juli) uit de kolommen der pers moeten worden geweerd. Het kan niet waar zijn, gezien de „Frankfurter Zeitung” en gelet op de rede van den deutschen minister Seyss Inquart. Toch wordt het beweerd!

Dreigement, dreigement! Van Nederlanders tegenover Nederlanders!

En dan komt daar ineens die opvallende vriendelijkheid. Toen ik dit artikel begon te schrijven, beschikte ik alleen over mededeeling 1—3, 5—21. Onder het schrijven bereikt me nieuwe copie van den Raad van Voorlichting enz.: nr 22—29, met bijlage. Wat eerst (zie hierboven) werd opgelegd („u dient” dit en dat te doen) wordt nu heel beleefd gevraagd: wij willen de heele pers registreren, och, wilt u maar ingesloten vragenlijst invullen? „Welwillende medewerking” wordt — ditmaal weer niet vertrouwelijk — gevraagd; bij voorbaat wordt netjes bedankt, en zoetappig wordt (want de deftigheidsallure is nog niet vergeten) ons verontrust gemoed verzekerd, dat „deze registratie” „eenige verontrusting niet behoeft te wekken, daar haar doel van zuiver informatieven aard is”. Hoe dan eerst zoo bevelerig? We zijn er zeker van, dat enkele benauid gemaakte directies van onbeteekenende bladen 't papier netjes zullen invullen.

ning doen voor zijn volk en tevens een offer brengen voor den voorspoed van zijn land. Ook thans nog is het gebruik een oogstoffer aan de watergeesten te brengen door het werpen van zakjes rijst in de rivier.

Zonder aan een eigenlijken hemel of hel te gelooven vindt het Chineesche volk toch gelegenheid in één der tempels van Peking op aanschouwelijke wijze waar te nemen wat hem na zijn dood te wachten zal staan, hetzij goed hetzij kwaad. Een afdeeling van dien tempel is gewijd aan de folteringen, waaraan men overgegeven wordt als men het er bij zijn leven niet naar gemaakt heeft aanspraak te mogen maken op de belooningen van verschillende aard, die plastisch worden voorgesteld in een andere afdeeling van dien tempel.

De geloovige Christen, die dit alles aanschouwt, heeft medelijden met dit volk, enerzijds zoo rijk van geest en anderzijds zoo arm, omdat het met al zijn geesten nog niet weet waar het in de eeuwigheid zal terecht komen, en derhalve steeds van angst heeft, omdat het afwisselend goede en booze geesten om zich heen voelt. De gedachten van dien geloovige gaan uit naar Jeruzalem, naar de stad Gods, naar het Heilige Land, waar de Verlosser rondwandelde, Hij, Zoon Gods, in het vleesch verschenen om de wereld vrij te maken van zonde en dood, — ook het Chineesche volk, — en daartoe den verachtelijken kruisdood sterven moest.

Wij begeven ons naar de Sionsstad en hernieuwen de indrukken, bij een vroeger bezoek opgedaan. Wij verlangen met eigen oogen de stad Gods te zien en den indruk waar te nemen van wederom een voetspoor Gods, ons ter leering nagelaten, opdat wij begrijpen mochten den omvang en de zwaarte van het offer, ons door Gods genade gegeven, begrijpen tot welken duren prijs dit stuk geschiedenis van den eenigen, waren en waarachtigen Godsdienst geschreven werd. En daarom verlangen wij er naar met eigen voeten den bodem te betreden, waarop onze Heiland met iederen tred zegen deed afdruipe, maar waarop tevens, als een vurige aanklacht door alle eeuwen heen, de Via

We nemen aan, dat de meeste te veel nuchterheidszin hebben, om voor een paar machtsgrage Nederlanders, die het volkenrecht negeren, een pen op 't papier te zetten. De vrede is nog niet geteekend, mijne heeren, en 't Nederlandsche Staatsbestel nog in geen deele principieel gewijzigd: zie „Frankfurter Zeitung”.

We zullen uit den overvloed niet meer citeeren. Het geveene kan volstaan ten bewijze, dat hier rechtstreeks revolutioneërend werk verricht wordt. Bangmakerij is daarbij een, hoezeer verachtelijk, dan toch bij deze heeren niet veracht wapen in handen van deze medeburgers. Er zijn gevallen bekend, waarin één paar menschen heel een massa in bedwang hielden, alleen maar door den schrik, door den onbestemden angst voor niet omschreven gevolgen. Soms is het één Jonathan met zijn wapendrager. Maar misschien kent gij dezen Israëllet niet. Een ander voorbeeld kent ge wel: soms is het één soldaat met den vinger aan den trekker van een ongeladen geweer. De methode heeft soms zegen, soms succes. Maar als er een tegenstander is, die „ziende in het gebod, blind in de toekomst” is, dan, mijne heeren, dan weet de God, dien ik tegenover u hier beijd, den ban bij Zijn volk te breken. Vraag dat maar eens aan dr H. W. v. d. Vaart Smit.

En dat laatste, dat breken van den ban, wil ik in allen ootmoed, door dit artikelje mede helpen bereiken. Ik zou het een ramp achten, als uw gewaand met degenen, die niemand u gegeven heeft, onze menschen in hun gang als Nederlanders en als christenen, onzeker maakte. Dá n zoudt Gij straks kunnen zeggen: ze vinden toch alles goed, laat ons onzen zin doorzetten. Wij zijn burgers van gelijke beweging als Gij, en we houden ons strikt aan onze herhaaldelijk erkende rechten. Wij zijn niet rechteloos gemaakt, mijne heeren. Wij gelooven, dat Gij tegenover Nederlanders én tegen de deutsche bezettingsmacht, tegenover die beide, u bezondigt. Gij probeert eens, hoever het gaan kan. Maar Gij gaat, met een zelfs van u mij verbazende ondeskundigheid, u vergripen aan de rechten der bezettende mogendheid. Gij doet dit, door u aan te stellen, als waart Gij overheid.

Gij dreigt met inbeslagneming, nog wel onmiddellijk, van een blad, dat rechtstreeks over de Koningin en Prins Bernhard spreekt? Welnu, dat dreigement is belachelijk van grootspraak. Het is ook beleedigend voor degenen, die alleen daadwerkelijk in beslag zouden kunnen nemen. Want gij laat doorschermen, dat ge niet doordrongen zijt van de oprechtheid der plechtig gegeven verzekeringen, gedaan in overeenstemming met het oorlogsrecht, waarborgende de gelijkgerechtigdheid van alle nederlandsche burgers. Dacht Gij, dat wij ziende blind, en hoorende doof waren? Dacht Gij, dat wij geloofden, dat op uw vergaderingen over den „ritmeester”, ge bedoelt Prins Bernhard, gesmaald d.w.z. rechtstreeks gesproken worden mag, en dat wij het niet zouden mogen doen? Dacht Gij, dat de zender Bremen, naar wien wij mogen luisteren, rechtstreeks over de Koningin en de Prinses mag „spreken”, zullen we maar zeggen, en dat wij het niet mogen doen? Dat de Belgen hun Koning mogen eeren en noemen — we krijgen zelfs plaatjes er over in de krant — en dat wij onze Koningin zouden moeten doodzwijgen?

Mijne heeren, gij vergriipt u aan de rechten van de deutsche autoriteiten. Wat deze verordenen, hopen

dolorosa als een vlammeend teeken van ondankbaarheid tegenover zooveel goedheid zijn slingerweg trekt door nauwe straatjes en steegjes, tusschen vunzige en kwalijk riekende krotwoninkjes door. En wij zien en genieten van vele interessante dingen, die ons volkomen nieuw zijn en waarvan wij zelfs het bestaan niet hebben vermoed. Maar ook lijden wij als wij bij het betreden van dien smartenweg dien laatste gang van onzen Middelaar ons voor den geest stellen en ons — doch, ach hoe onvolkomen — een beeld kunnen vormen van het ontzettende lijden, dat de Heiland op dien zwaren gang, naar ziel en lichaam beide, maar naar de ziel het meest, moest doorstaan! Ja moest doorstaan om ons te kunnen redden! Dit is het wat een bezoek aan Jeruzalem den geloovige leert. In die armoedige omgeving ziet hij de hel zich afspelen, die daar negentien eeuwen vroeger zich afspeelde, toen zijn Koning er doorheen geleid werd, toch Koning, trots het schampere Ecce Homo, dat Hij uit den mond van Pilatus moest aanhooren.

Op zijn verdere schreden ziet die geloovige het uitzinnige Jodenvolk uit zijn krotten te voorschijn komen, of — want die smalle steegjes laten dit gemakkelijk toe — eenvoudig den arm door het open venster steken om hun voorbij strompelenden Koning — Levensvorst, juist doordat Hij zich dien smadelijken doodsgang liet welgevallen — een laatste stoot of stomp toe te dienen, Hem bespuwende in felle woede. Die duistere omgeving, waarin de zon nauwelijks kan doordringen, roept van zelf het grootste treurtoneel voor den geest, dat de menschheid ooit gekend heeft en hoe verder de geloovige voortschrijdt op dien Via dolorosa, hoe meer hem huivering na huivering doortrilt. Maar ook hoe meer tot hem doordringt de indruk van het tweede voetspoor Gods in de geschiedenis Zijner Gemeente.